

Sygn. akt I C 540/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Mariusz Kurzępa (del. do SO)

Protokolant: p. o. protokolanta Marlena Gajda

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2017 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa: B. C. (1) i B. O. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą

w W.

o zapłatę zadośćuczynienia

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. C. (1) kwotę 90.000 zł (dziewięćdziesiąt tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 lutego 2016 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. O. (1) kwotę 50.000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 lutego 2016 roku do dnia zapłaty;

III. oddala oba powództwa w pozostałej części;

IV. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. C. (1) kwotę 11.958,50 zł (jedenaście tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki B. O. (1) kwotę 5.577,11 zł (pięć tysięcy pięćset siedemdziesiąt siedem złotych jedenaście groszy) tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu;

VI. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie tytułem nieuiszczonych w sprawie kosztów sądowych:

a) od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.465,39 zł (trzy tysiące czterysta sześćdziesiąt pięć złotych trzydzieści dziewięć groszy),

b) od powódki B. O. (1) – z zasądzonego na jej rzecz roszczenia – kwotę 600,61 zł (sześćset złotych sześćdziesiąt jeden groszy).

Sygn. akt I C 540/16

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 2 marca 2016 roku do Sądu Okręgowego w Lublinie powódki: B. C. (1) i B. O. (1) wniosły o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 29 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty. Powódka B. C. (1) zażądała zapłaty kwoty 90.000 zł, a powódka B. O. (1) zażądała zapłaty kwoty 60.000 zł.

Powódki wniosły także o zasądzenie na rzecz każdej z nich od wyżej wskazanego pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódki wskazały, że w dniu 21 lipca 2001 roku, kierujący samochodem osobowym marki M. o nr rej. (...) naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że w terenie zabudowanym przekroczył dozwoloną prędkość i nie zachowując należytej ostrożności potracił rowerzystę W. C., który w odniesionych obrażeń głowy poniósł śmierć.

Powódki podniosły, że posiadacz pojazdu, którym kierował sprawca wypadku, w dacie wypadku korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, zawartej z pozwanym.

Powódki podniosły następnie, że w związku z zaistniałym wypadkiem w dniu 25 stycznia 2016 roku zgłosiły szkodę pozwanemu, który po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego: wypłacił powódce B. C. (1) kwotę 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz omówił wypłatę zadośćuczynienia B. O. (1).

W ocenie powódek przyznane przez pozwanego powódce B. C. (1) zadośćuczynienie jest rażąco niskie i nie uwzględnia rozmiaru krzywdy jakiej doznała w związku z utratą więzi rodzinnej z jej synem W. C.. W ocenie powódek decyzja pozwanego o odmowie przyznania zadośćuczynienia na rzecz B. O. (1) była błędna, gdyż nie uwzględniała okoliczności, że pomiędzy tą powódką a W. C. – jej bratem istniała szczególnie silna więź rodzinna, która uzasadnia przyznanie jej zadośćuczynienia we wskazanej w pozwie wysokości.

Odnośnie żądanych odsetek powódki podniosły, że skoro pozwany, po zgłoszeniu mu szkody, wydał decyzję w sprawie szkody w dniu 28 stycznia 2016 roku, to tym samym, pozostawał w opóźnieniu co do zapłaty zadośćuczynienia powódkom od dnia następnego po dniu, w którym wydał decyzję, tj. od 29 stycznia 2016 roku (pозew z uzasadnieniem k. 2-8, koperta k. 28).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództw w całości i zasądzenie od powódek na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych oraz opłaty od pełnomocnictwa.

Pozwany podniósł zarzut braku podstaw faktycznych do dochodzenia przez powódkę B. C. (1) zadośćuczynienia pieniężnego wskazanego w pozwie ponad kwotę wypłaconą w postępowaniu likwidacyjnym oraz rażącego wygórowania dochodzonego pozwem roszczenia o zadośćuczynienie. Pozwany podniósł także, że powództwo B. O. (1) pozbawione jest podstaw faktycznych. Ponadto pozwany podniósł, że ewentualne odsetki od kwoty zadośćuczynienia mogą być zasądzone dopiero od daty wyrokowania.

Jednocześnie pozwany zaproponował ugodowe zakończenie sporu poprzez dobrowolną zapłatę na rzecz powódki B. C. (1) dodatkowej kwoty zadośćuczynienia w wysokości 25.000 zł bez odsetek, zaś na rzecz powódki B. O. (1) kwoty 12.000 zł bez odsetek (odpowiedź na pozew k. 33-36).

W toku procesu strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie. Powódki popierały swoje powództwa i wniosły o ich uwzględnienie – precyzując w piśmie procesowym, że żądają odsetek ustawowych za opóźnienie w rozumieniu art. 481 § 1 k.c. (k. 58-58v), zaś pozwany nie uznawał powództw i wniósł o jego oddalenie (vide: protokoły rozpraw k.: 88-89, 104-104v, 120-120v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 lipca 2001, w miejscowości S., M. G. naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem marki (...) nr rej. (...) w terenie zabudowanym przekroczył dozwoloną prędkość, nie zachowując

należytej ostrożności potrafił rowerzystę W. C., który w wyniku odniesionych obrażeń głowy poniósł śmierć w dniu 24 lipca 2001 roku.

Sąd Rejonowy w Chełmie uznał sprawcę powyższego wypadku komunikacyjnego M. G. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 177 § 1 i 2 k.k., i za nie skazał go na karę dwóch lat pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres czterech lat tytułem próby. Powyższy wyrok stał się prawomocny (wyrok Sądu Rejonowego w Chełmie k. 103-103v i jego uzasadnienie k. 106-112 akt Sądu Rejonowego w Chełmie o sygn. IIK 1252/01).

Sprawca wypadku w chwili powyższego zdarzenia objęty był ochroną ubezpieczeniową pozwanego w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (okoliczność przyznana przez pozwanego, ponadto: potwierdzenie k. 78 akt szkodowych).

Zmarły W. C. w chwili śmierci miał 41 lat (akt zgonu k. 15).

Powódki w dniu 25 stycznia 2016 roku zgłosiły pozwanemu szkodę, domagając się zapłaty zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na skutek zerwania więzi rodzinnych z W. C., przy czym powódka B. C. (1) sprecyzowała swoje roszczenie o zadośćuczynienie na kwotę 80.000 zł (pismo k. 21-24v, potwierdzenie odbioru k. 25).

Pozwany uznał swą odpowiedzialność odszkodowawczą wobec powódki B. C. (1) co do zasady i ostatecznie i decyzją z dnia 28 stycznia 2016 roku przyznał jej zadośćuczynienie w kwocie 10.000 zł, które zostało tej powódce wypłacone. Jednocześnie odmówił przyznania zadośćuczynienia powódce B. O. (1) (decyzja i pismo k. 26-27v, akta szkodowe (...)).

Powódka B. C. (1) ma obecnie 74 lat. Ma wykształcenie podstawowe. Jest rolnikiem i mieszka na wsi w T. – oddalonym o około 13 kilometrów od C.. Od dwóch lat jest wdową. Miała dwoje dzieci: W. C. i B. O. (1). Syn powódki mieszkał w tej samej miejscowości co matka – 80 metrów od domu rodziców. Mieszkał z konkubiną. Miał z nią dziecko. Pracował zawodowo oraz pomagał rodzicom w gospodarstwie rolnym. Utrzymywał z nimi bliskie więzi rodzinne. Często ich odwiedzał. Spędzał z nimi wszystkie święta. Po jego śmierci B. C. (1) nosiła żałobę około 7 lat. Do dzisiaj kultywuje jego pamięć.

Powódka B. C. (1) przejawia zaburzenia emocjonalne w postaci permanentnie obniżonego nastroju, stałego smutku i przygnębienia, poczucia krzywdy i straty osobistej. Pozostawanie jej w takim stanie psychicznym wiele lat po zdarzeniu wskazuje na urazowy emocjonalnie charakter wypadku i śmierci syna. Nagłe zerwanie więzi emocjonalno – uczuciowej oraz systematycznej relacji, codziennego kontaktu, wzajemnej pomocy i wsparcia życiowego, jakiej doświadczała ze strony syna spowodowało u niej bezpośrednio po zdarzeniu ostry kryzys psychiczny, a następnie zaburzenia adaptacyjne do zmienionej sytuacji i struktury rodziny. Wskutek tego kryzysu nastąpiły trwałe zmiany funkcjonowania osobowości głównie w sferze emocjonalnej i motywacyjnej: płaczliwość, silne poczucie krzywdy oraz utratę sensu życia. Zmiany funkcjonowania psychologicznego w zakresie emocji, motywacji oraz osobowości, które wystąpiły u B. C. (1) w następstwie śmierci syna mają charakter silny i trwałe, utrzymują się w sposób uporczywy i obniżają jakość jej życia osobistego i rodzinnego. Powódka B. C. (1) wymaga stałego systematycznego wsparcia psychologicznego w naturalnym środowisku rodzinnym. Ma ona ekstrawertyczny wymiar osobowości, co powoduje ekspresję emocji i własnych stanów na zewnątrz. Doświadczenie biograficzne śmierci syna w wyniku wypadku komunikacyjnego to najsilniejsze przeżycie emocjonalne w jej życiu. Od czasu śmierci syna utraciła ona radość i energię życiową

Powódka B. O. (1) ma obecnie 56 lat. Ma wykształcenie zawodowe. Jest fryzjerką, ale obecnie nie pracuje. Od wyjścia za mąż mieszka w C.. Jest mężatką. Ma dwoje dzieci – dwóch synów: w wieku 36 i 30 lat.

B. O. (1) poza W. C. nie posiadała innego rodzeństwa. Utrzymywała z nim bliskie więzi rodzinne. Po opuszczeniu przez nią domu rodzinnego spotykała się z bratem u rodziców. Poza tym brat przyjeżdżał do niej, kiedy tylko mógł. Bywała, że nawet dwa razy w tygodniu. Pomagali sobie nawzajem: rozmową, a także konkretnymi pracami, m.in. przy wykopkach. B. O. (1) pomagała bratu opiekować się jego córką D.. Po jego śmierci B. C. (2) nosiła żałobę. Do dzisiaj kultywuje jego pamięć.

Powódka B. O. (1) aktualnie ma poczucie silnego skrzywdzenia oraz poczucie straty i braku, które pojawiło się w wyniku śmierci brata. Ujawnia w obecnym funkcjonowaniu negatywne emocje: smutku, żalu, ale także winy, złości. Bezpośrednio po śmierci brata przejawiała silne pobudzenie psychoruchowe, niepokój ruchowy i trudności ze snem, świadczące o intensywnym napięciu emocjonalnym – objawy te utrzymywały się w długim przedziale czasowym, wykraczającym poza okres naturalnego procesu żałoby. Reakcja psychiczna na śmierć brata była przedłużona w czasie i utrzymywała się nawet kilka lat po zdarzeniu. Nietypowy charakter przebiegu żałoby, przejawiający się w przedłużonym czasie jej trwania oraz w intensywności reakcji emocjonalnej wynika z charakteru więzi psychicznej między siostrą i bratem, która w środowisku lokalnym i rodzinnym tej powódki miała postać bliskości i zażyłości emocjonalno-uczuciowej, podtrzymywanej systematycznie i wzmacnianej przez aktywne współdziałanie w wielu pracach oraz uczestniczenie w rozwiązywaniu problemów codziennego życia, wzajemną pomoc i aktywne zainteresowanie bieżącymi sprawami.

W linii życia B. O. (1) nie miało miejsca porównywalne traumatyczne doświadczenie do śmierci brata (akt zgonu k. 15, akt urodzenia k. 16, dowód osobisty k. 17-18, zdjęcia k. 20, zeznania świadków: M. D. – nagranie k. 70 od 00:04:51 do 00:24:42, B. C. (3) – nagranie k. 90 od 00:06:52 do 00:16:58, opinia biegłego sądowego z zakresu psychologii dr hab. J. K. dotycząca powódki B. C. k. 75-77, opinia biegłego sądowego z zakresu psychologii dr hab. J. K. dotycząca powódki B. O. k. 72-74 oraz opinia uzupełniająca tego biegłego k. 97-99, zeznania powódek: B. C. – nagranie k. 90 od 00:22:46 do 00:27:38 i nagranie k. 57 od 00:02:49 do 00:14:34, B. O. – nagranie k. 90 od 00:29:01 do 00:35:39 i nagranie k. 57 od 00:14:34 do 00:24:02).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów.

Zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne nie budziły wątpliwości Sądu odnośnie ich autentyczności, a także prawdziwości stwierdzonych w nich faktów. Ich wiarygodność nie była również kwestionowana przez strony.

Sąd podzielił wywołane w sprawie opinie biegłego sądowego z zakresu psychologii dr hab. J. K.. Opinie zostały wydane przez osobę posiadającą wiedzę specjalistyczną w swojej dziedzinie, kwalifikacje i doświadczenie, na podstawie materiału dowodowego znajdującego się w aktach sprawy, a także po bezpośrednich badaniach powódek.

Sąd obdarzył wiarą zeznania składających je w niniejszej sprawie świadków oraz powódek odnośnie skutków jakie wywołała śmierć W. C. w ich życiu, rodzaju, długotrwałości i intensywności ich cierpień. Zeznania te korespondują także z opinią biegłej sądowej.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwa jako zasadne co do zasady, zasługują niemal w całości na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powódki wiązały swoje roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia z krzywdą jakiej doznały na skutek śmierci W. C. – syna powódki B. C. (1) i brata powódki B. O. (1), która nastąpiła w wyniku urazów ciała jakich W. C. doznał w wypadku komunikacyjnym z dnia 21 lipca 2001 roku.

Pozwany nie kwestionował co do zasady swojej odpowiedzialności za skutki powyższego wypadku drogowego na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych – a więc wynikającej z art. 822 k.c., niemniej jednak zakwestionował zasadność dochodzonych roszczeń z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego.

Zgodnie z art. 435 § 1 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c. - samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego pojazdu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Zauważyć należy, że wina sprawcy szkody, za którego odpowiada w niniejszej sprawie pozwany oraz fakt jego bezprawnego zachowania nie mogą budzić wątpliwości. Wynikają one już z ustaleń prawomocnego wyroku skazującego M. G. za popełnienie przestępstwa, którym Sąd jest związany w niniejszej sprawie z mocy art. 11 k.p.c. Nie może zatem budzić wątpliwości, że pozwany ponosi za sprawcę odpowiedzialność cywilną – gwarancyjną wynikającą z zawartej ze sprawcą wypadku komunikacyjnego (i zarazem szkody) umowy ubezpieczenia. Odpowiedzialność ta obejmuje wszystkie szkody wynikłe dla powodów na skutek powyższego zdarzenia szkodowego, pozostające w powyższym zdarzeniem w normalnym związku przyczynowym w rozumieniu art. 361 k.c.

W ocenie Sądu, nie ulega wątpliwości, że śmierć osoby najbliższej jest co do zasady niezwykle dotkliwym i tragicznym wydarzeniem dla najbliższych członków rodziny zmarłego. Rodzina i wzajemne więzi rodzinne są źródłem szczęścia i wpływają na poczucie bezpieczeństwa osób bliskich poprzez wzajemne wspieranie się w różnych sytuacjach życiowych, uczucia łączące osoby bliskie, dzielenie radości i smutków, wzajemnych doświadczeń. Bez wątpienia indywidualne relacje poszczególnych członków rodziny związane są z określoną osobą i stanowią więź rodzinną, będącą dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c.

Między stronami istnieje spór, czy w związku ze śmiercią osoby najbliższej na skutek wypadku z dnia 21 lipca 2001 roku, powódkiem przysługuje roszczenie z tytułu zadośćuczynienia za ból i cierpienie związane z tym faktem.

W ocenie Sądu, powódka jest uprawniona do dochodzenia zadośćuczynienia z powyższego tytułu. Wprawdzie dopiero na podstawie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1996 r., nr 114, poz. 542) z dniem 3 sierpnia 2008 r. do obowiązującego porządku prawnego został wprowadzony przepis art. 446 § 4 k.c. - statuujący roszczenie o zadośćuczynienie dla najbliższych członków rodziny zmarłego za doznaną krzywdę wskutek śmierci osoby najbliższej w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, niemniej jednak nie wyklucza to dochodzenia zadośćuczynienia na innej podstawie prawnej związanej z naruszeniem dobra osobistego jakim jest więź rodzinna. Powyższa okoliczność ma w niniejszej sprawie o tyle istotne znaczenie, iż śmierć ojca powódki w wypadku komunikacyjnym nastąpiła w dniu 1 czerwca 1998 r., czyli przed wprowadzeniem do porządku prawnego art. 446 § 4 k.c., który nie może mieć zastosowania w przypadku roszczenia powódki. Jednakże ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza dochodzenie zadośćuczynienia przez osoby bliskie w związku ze śmiercią osoby najbliższej przed dniem 3 sierpnia 2008 r. na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych.

Sąd w pełni podziela przy tym stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone m.in. w uchwale z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. akt III CZP 32/11 oraz w wyroku z dnia 15.03.2012 r., sygn. akt I CSK 314/11 (vide: orzeczenia w bazie orzecznictwa na www.sn.pl), z którego wynika, że sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15.03.2012 r., sygn. akt I CSK 314/11 wyjaśnił, że w stanie prawnym sprzed dnia 3 sierpnia 2008 r. spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi bowiem dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c.

Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego, sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Na podstawie art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Dobra osobiste to szczególnego rodzaju wartości o charakterze niemajątkowym ściśle związane z osobą ludzką, określające jej byt, pozycję społeczną i determinujące jej odrębność fizyczną i psychiczną, które jednocześnie są powszechnie akceptowane w społeczeństwie i przez dany system prawny. Przepis art. 23 k.c. zawiera tylko przykładowy katalog dóbr osobistych i możliwe jest objęcie ochroną prawną również

innych dóbr osobistych w nim nie wymienionych. Jak wskazano powyżej jednym z dóbr osobistych jest również prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi rodzinnych.

Zadośćuczynienie jest szczególną formą naprawienia niemajątkowej szkody na osobie (krzywdy) stanowiącej rodzaj rekompensaty pieniężnej za doznane przez osobę pokrzywdzoną czynem niedozwolonym cierpienia fizyczne lub psychiczne i powinno ułatwić przezwycięzenie przez nią ujemnych przeżyć psychicznych. Pomimo tego, że przepisy prawa nie określają szczegółowo kryteriów jakimi należy kierować się przy ustalaniu wysokości należnego świadczenia z tytułu zadośćuczynienia, to jednak w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i doktrynie prawa zostały wypracowane pomocne wskazówki pozwalające na dokonanie odpowiednich ustaleń. Biorąc pod uwagę niewymierny charakter szkody niemajątkowej, zadośćuczynienie stanowi swoiste wynagrodzenie osobie poszkodowanej przeżytych cierpień psychicznych i fizycznych, przy czym wysokość takiego świadczenia powinna stanowić ekonomicznie odczuwalną wartość jednakże nie nadmierną w stosunku do rozmiaru doznanej krzywdy (por. m.in.: Adam Szpunar, *Zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową*, Bydgoszcz 1999, str. 180 – 191 i Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia Zobowiązania. Tom I, praca zbiorowa pod redakcją Gerarda Bienka, Wydanie 7, Warszawa 2006, str. 493 - 499 i powołane w ww. wydawnictwach orzeczenia Sądu Najwyższego oraz publikacje przedstawicieli nauki prawa; a ponadto orzeczenia Sądu Najwyższego, np.: wyrok z dnia 20.04.2006 roku, IV CSK 99/05, Lex 198509, wyrok z dnia 09.11.2007, V CSK 245/07, Lex 369691, wyrok z dnia 13.12.2007 roku, I CSK 384/07, Lex 351187, wyrok z dnia 29.05.2008 roku, II CSK 78/08, Lex 420389).

W przypadku wyrządzenia krzywdy wskutek naruszenia dóbr osobistych wysokość odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia powinna być ustalona przy uwzględnieniu rodzaju dobra, które zostało naruszone oraz charakter, stopień nasilenia i czas trwania doznawania, przez osobę, której dobro zostało naruszone, a także ujemnych przeżyć psychicznych takiej osoby. Istotne znaczenie ma również stopień winy osoby naruszającej dobra osobiste oraz cel, które zamierzała osiągnąć podejmując działania wyrządzające krzywdę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r. I CSK 159/05, Lex nr 371773).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości, że śmierć W. C. w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 21 lipca 2001 roku, spowodowanego działaniem przestępnym przez jego sprawcę, była najbardziej traumatycznym wydarzeniem w życiu każdej z powódek oraz spowodowała naruszenie dóbr osobistych każdej z powódek w postaci prawa do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi rodzinnych. Dla obu powódek

Przeprowadzone postępowanie dowodowe ujawniło, że powódka B. C. (1) była bardzo związana z synem, łączyła ją z nim bliska i silna więź. Był on powódce bardzo bliski, nawet bardziej niż mąż. Zawsze jej pomagał, stanowił dla niej wsparcie. Jego śmierć – będąca odwróceniem naturalnego przebiegu rzeczy w którym rodzic nie musi się oswajać ze śmiercią dziecka - gwałtownie zdeorganizowała życie powódki. Odbiło się to na jej dalszym życiu. Od czasu śmierci syna utraciła ona radość i energię życiową. Mimo znacznego upływu czasu od tego wydarzenia (ponad 15 lat) i pomimo posiadania córki i wnuków - powódka B. C. (1) nadal przejawia zaburzenia emocjonalne w postaci permanentnie obniżonego nastroju, stałego smutku i przygnębienia, poczucia krzywdy i straty osobistej. Pozostawanie jej w takim stanie psychicznym wiele lat po zdarzeniu wskazuje na urazowy emocjonalnie charakter wypadku i śmierci syna. Z poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika też, że nagle zerwanie więzi emocjonalno – uczuciowej oraz systematycznej relacji, codziennego kontaktu, wzajemnej pomocy i wsparcia życiowego, jakiej doświadczała ze strony syna spowodowało u B. C. (1) bezpośrednio po zdarzeniu ostry kryzys psychiczny, a następnie zaburzenia adaptacyjne do zmienionej sytuacji i struktury rodziny. Wskutek tego kryzysu nastąpiły trwałe zmiany funkcjonowania osobowości głównie w sferze emocjonalnej i motywacyjnej: płaczliwość, silne poczucie krzywdy oraz utratę sensu życia. Zmiany funkcjonowania psychologicznego w zakresie emocji, motywacji oraz osobowości, które wystąpiły u B. C. (1) w następstwie śmierci syna mają charakter silny i trwałe, utrzymują się w sposób uporczywy i obniżają jakość jej życia osobistego i rodzinnego. Powódka B. C. (1) wymaga stałego systematycznego wsparcia psychologicznego w naturalnym środowisku rodzinnym.

Według Sądu, wszystkie powyższe okoliczności uzasadniają uznanie, że wysokość należnego powódce B. C. (1) zadośćuczynienia powinna wynosić 100.000 zł i wobec dobrowolnej wypłaty na jej rzecz z tego tytułu kwoty 10.000

zł, zasadne jest zasądzenie w niniejszej sprawie na rzecz tej powódki - zgodnie z żądaniem pozwu kwoty 90.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Kwota jest adekwatna do stopnia doznanej przez powódkę B. C. (1) krzywdy, dlatego też Sąd zasądził ją na rzecz tej powódki w punkcie I wyroku.

Bliskie więzi rodzinne utrzymywała z W. C. również powódka B. O. (1).

Pomimo upływu 15 lat powódka B. O. (1) aktualnie nadal ma poczucie silnego skrzywdzenia oraz poczucie straty i braku, które pojawiło się w wyniku śmierci brata. Powyższe deficyty nie zrekompensowało jej posiadania męża i dwóch synów. Ujawnia ona w obecnym funkcjonowaniu negatywne emocje: smutku, żalu, ale także winy, złości. Bezpośrednio po śmierci brata przejawiała silne pobudzenie psychoruchowe, niepokój ruchowy i trudności ze snem, świadczące o intensywnym napięciu emocjonalnym – objawy te utrzymywały się w długim przedziale czasowym, wykraczającym poza okres naturalnego procesu żałoby. Z ustaleń faktycznych wynika, że reakcja psychiczna na śmierć brata była w jej przypadku przedłużona w czasie i utrzymywała się nawet kilka lat po zdarzeniu. Nietypowy charakter przebiegu żałoby, przejawiający się w przedłużonym czasie jej trwania oraz w intensywności reakcji emocjonalnej wynika z charakteru więzi psychicznej między siostrą i bratem, która w środowisku lokalnym i rodzinnym tej powódki miała postać bliskości i zażyłości emocjonalno-uczuciowej, podtrzymywanej systematycznie i wzmacnianej przez aktywne współdziałanie w wielu pracach oraz uczestniczenie w rozwiązywaniu problemów codziennego życia, wzajemną pomoc i aktywne zainteresowanie bieżącymi sprawami.

Według Sądu, wszystkie powyższe okoliczności uzasadniają zasądzenie w niniejszej sprawie na rzecz powódki B. O. (1) kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Kwota jest adekwatna do stopnia doznanej przez powódkę krzywdy, dlatego też Sąd zasądził ją na rzecz powódki w punkcie I wyroku i jednocześnie nie uwzględnił dalej idącego żądanie zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie o 10.000 zł wyższej.

Zasądzając odsetki w ustawowej wysokości od zasądzonych w pkt. I i II wyroku kwot - od dnia 25 lutego 2016 roku, Sąd miał na uwadze, iż reguła, zgodnie z którą zarówno odszkodowanie, jak i zadośćuczynienie za krzywdę stają się wymagalne po wezwaniu ubezpieczyciela przez poszkodowanego (pokrzywdzonego) do spełnienia świadczenia odszkodowawczego (art. 455 § 1 k.c.), ulega modyfikacji w odniesieniu do świadczeń przysługujących poszkodowanemu od zakładu ubezpieczeń. Powyższa modyfikacja wynika z ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 roku, Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.).

Zgodnie z przepisem art. 14 ust. 1 powołanej ustawy (zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni, licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Według zaś art. 14 ust. 2 ustawy, w przypadku gdyby wyjaśnienie w tym terminie okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. Zauważyć należy, że powyższe przepisy są powtórzeniem regulacji wynikającej z art. 817 k.c.

Sąd uznał więc, że dla wskazania dnia początkowego, od którego należy naliczać odsetki, decydujące znaczenie mają powołane wyżej przepisy ustawy oraz żądanie powoda sformułowane w pozwie.

Należy zatem przyjąć, iż w terminie do 30 dni od otrzymania przez pozwanego zgłoszenia szkody tj. od dnia 25 stycznia 2016 roku, pozwany miał obowiązek wypłacić należne powódkom zadośćuczynienie. Pozwany przed upływem wskazanego terminu decyzją z dnia 28 stycznia 2016 r. odmówił wypłaty żądanych przez powódki kwot. Natomiast termin na spełnienie świadczenia upłynął z upływem 24 lutego 2016 r. Od dnia 25 lutego 2016 roku należało zatem traktować pozwanego jako spóźniającego się z zapłatą zadośćuczynienia.

Powódki żądały odsetek od dochodzonych kwot od dnia 29 stycznia 2016 r. Jednakże Sąd określając datę od której roszczenie powódki stało się wymagalne, uwzględnił fakt, że zgłoszenie szkody dotarło do pozwanego z dniem 25

stycznia 2016 r. i od tej daty należy liczyć wskazany wyżej termin 30 dni. Zatem powódkom należą się odsetki od zasądzonych kwot od dnia 25 lutego 2016 r., jako następnego dnia po dniu, w którym świadczenie ubezpieczyciela powinno zostać spełnione. Nie ma przy tym znaczenia, że decyzja odmowna pozwanego została wydana 29 stycznia 2016 r. czyli przed upływem terminu.

Należało więc na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zasądzić odsetki od kwot zasądzonych w punkcie I i II od dnia 25 lutego 2016 roku do dnia zapłaty, a w pozostałej części żądania powódek dotyczące odsetek oddalić.

Orzeczenie o kosztach procesu, zamieszczone w punkcie IV wyroku znajduje oparcie w przepisach: art. 98 § 1 k.p.c., a także § 2 ust 1 i 2 oraz § 6 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800). W myśl art. 98 § 1 k.p.c. - strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Orzeczenie o kosztach procesu z pkt. IV wyroku uwzględnia wynik sprawy z powództwa B. C. (1), a więc to, że powódka B. C. (1) wygrała proces w 100% swojego żądania co do żądania głównego pozwu. W związku z powyższym, Sąd zasądził od pozwanego kwotę 11.958,50 zł na rzecz tej powódki tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd miał na względzie, że w niniejszej sprawie powódka poniosła koszty procesu w postaci: opłaty od pozwu w kwocie 4.500 zł, wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w kwocie 7.200 zł, połowy uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł (czyli 8,50 zł) oraz wydatkowanej zaliczki na wydatki w kwocie 250 zł. Z uwagi na pełne zwycięstwo powódki B. C. (1) w procesie, zasadne była zasądzenie wskazanej wyżej kwoty na jej rzecz.

Orzeczenie o kosztach procesu, zamieszczone w punkcie V wyroku znajduje oparcie w przepisach: art. 100 zdanie pierwsze k.p.c., a także § 2 ust 1 i 2 oraz § 6 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800) i § 2 ust 1 i 2 oraz § 6 pkt. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804). W myśl zdania pierwszego art. 100 k.p.c. – w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone.

Orzeczenie o kosztach procesu z pkt. V wyroku uwzględnia wynik sprawy z powództwa B. O. (1), a więc to, że wygrała ona proces w ok. 83% (50.000 zł z 60.000 zł = 83%) swojego żądania co do żądania głównego pozwu i przegrała w około 17%. W związku z powyższym, Sąd zasądził od pozwanego kwotę 5.577,11 zł na rzecz tej powódki tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd miał na względzie, że w niniejszej sprawie powódka B. O. (1) poniosła koszty procesu w postaci: wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w kwocie 7.200 zł, połowy uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł (czyli 8,50 zł) oraz wydatkowanej zaliczki na wydatki w kwocie 250 zł – a więc w łącznej wysokości 7.458,50 zł.

Pozwany w procesie poniósł jedynie koszty zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w łącznej kwocie 7.217 zł. Biorąc pod uwagę, że w sprawie były dwie powódki w ocenie Sądu do kosztów procesu z powództwa B. O. (1) należało zatem zaliczyć pozwanemu połowę tej kwoty, czyli 3.608,50 zł i uznać, że koszty procesu poniesione przez strony w sprawie z powództwa B. O. (1) wyniosły łącznie 11.607 (7.458,50 zł + 3.608,50 zł).

Z uwagi na zwycięstwo powódki B. O. (1) w procesie w 83%, zasadne była zasądzenie na jej rzecz kwoty 5.577,11 zł, gdyż 17% z kwoty 11.067 zł (stanowiącej sumę kosztów procesu poniesionych przez tę powódkę i połowę kosztów procesu poniesionych przez pozwanego) to kwota 1.881,39 zł, powódka B. O. (1) poniosła zaś koszty procesu w kwocie 7.458,50 zł. Zasadne zatem w ocenie Sądu było zasądzenie na jej rzecz od pozwanego różnicy pomiędzy kwotą 7.458,50 zł a kwotą 1.881,39 zł.

W toku procesu powódka B. O. (1) nie uiściła części opłaty od pozwu w kwocie 3.000 zł, od której została zwolniona. Ponadto pokryto tymczasowo ze środków Skarbu Państwa część wydatków związanych z opiniami biegłej sądowej w łącznej kwocie 1.066 zł. Łącznie nieuiszczone w sprawie koszty sądowe zamknęły się kwotą 4.066 zł. Przy czym należało przyjąć, że w sprawie z powództwa B. C. (1) nieuiszczone w sprawie koszty sądowe to jedynie kwota odpowiadająca

połowie wydatków związanych z procesem, a zatem $\frac{1}{2}$ z kwoty 1.066 zł, czyli kwota 533 zł i kwotą tą obciążyć pozwanego, zaś w sprawie z powództwa B. O. (1) to kwota 3.533 zł ($\frac{1}{2}$ z kwoty 1.066 zł i kwota 3.000 zł nieuiszczonej opłaty od jej pozwu) i kwotę tę stosunkowo rozdzielić (w proporcji 83% do 17%), stosując odpowiednio zasady dotyczące kosztów procesu i biorąc pod uwagę wynik procesu.

Dlatego też uwzględniając wynik procesu, Sąd nakazał w punkcie VI wyroku, ściąganie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie od pozwanego kwoty 3.465,39 zł i od powódki B. O. (1) – z zasądzonego na jej rzecz roszczenia – kwoty 600,61 zł.

Powyższe rozstrzygnięcia o kosztach sądowych znajduje oparcie w dyspozycji przepisu art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku – o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 z późn. zm.), przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

Z tych względów – na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy w Lublinie – orzekł jak w sentencji wyroku.